

อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย
"ละครไทย พ.ศ. 2533"

นายจิรวัดมน รัตนเทพัญชากุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE INFLUENCE OF FOLK PLAYS IN THAI CONTEMPORARY DANCE

"LAKONTHAI 2533"

Mr. Jirawat Rattanatepbunchakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Dance

Department of Dance

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2014~~2~~

Copyright of Chulalongkorn University

551324

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในการแสดง

นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย "ละครไทย พ.ศ. 2533"

โดย

นายจิรวัดมณี รัตนเทพปัญญากุล

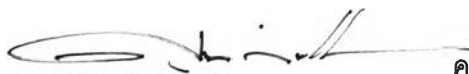
สาขาวิชา

นาฏยศิลป์ไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.วิษชุดา วุฒาทิตย์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

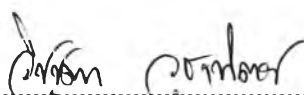
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

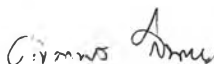
ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.วิษชุดา วุฒาทิตย์)

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ สถาพร สนทอง)

จิรวัดน์ รัตนเทพปัญญากุล : อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย “ละครไทย พ.ศ. 2533”. (THE INFLUENCE OF FOLK PLAYS IN THAI CONTEMPORARY DANCE “LAKONTHAI 2533”) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อ. ดร.วิษชุดา วุฒาพิศย์, 432 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาการละเล่นพื้นบ้านที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิด รูปแบบ องค์ประกอบของการแสดงและบริบททางสังคมกับนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ผลงานออกแบบนาฏยศิลป์ โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางนาฏยศิลป์ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างและตรวจสอบคุณภาพในการเก็บข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาจัดกระทำ วิเคราะห์และนำเสนอ

พบว่าระดับการแปลความหมาย (Translation) ในการสื่อสารตามหลักภาษาไทยมี 2 ระดับ คือ ความหมายตรงและความหมายโดยนัย ซึ่งระดับการแปลความหมายข้างต้นนี้สามารถนำมาจำแนกองค์ประกอบ ของการละเล่นพื้นบ้านไทยในงานนาฏยศิลป์ ได้แก่ 1) เอกลักษณ์ 2) สถานที่ 3) อุปกรณ์ 4) เครื่องแต่งกาย 5) ดนตรีและเพลง 6) กติกาหรือวิธีการเล่น 7) รูปแบบ 8) หลักทัศนศิลป์ 9) องค์ประกอบศิลปะ องค์ประกอบเหล่านี้มีอิทธิพลต่อนาฏยศิลป์ 2 ข้อ คือ 1. แนวความคิดส่งผลให้เกิดรูปแบบ เรียกว่า “นาฏยศิลป์การละคร” (Dance and Theatre) 2. มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของนาฏยศิลป์การแสดง ดังนี้ 1) เนื้อหาวรรณกรรม : ความคิดรวบยอด (Concept) และแก่นของเรื่อง (Theme) แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของการละเล่นพื้นบ้าน 2) ตัวละคร : ผลที่พบในประเภทตัวละคร เรียกว่า “ตัวละครไทย” 3) ดนตรีและเสียง : ตัวละครไทยบรรเลงเครื่องดนตรี เช่น สีซอ ดีซิม ส่วนเสียงที่พบคือเสียงบรรเลงขลุ่ยและตีกลองยาว 4) อุปกรณ์ประกอบการแสดง : อุปกรณ์ที่เป็น “ผ้า” สำหรับการละเล่นมอญซ่อนผ้า และ “เชือก” อุปกรณ์ในการชักเย่อและกระโดดเชือก 5) เครื่องแต่งกาย : ลักษณะสวมใส่ด้วยวิธีนุ่งโจงกระเบน หม้อสไบ และตัดดอกไม้ที่หู 6) ฉากและเวที : ถูกจัด ให้มีอาคารบ้านเรือนที่มีบริเวณที่เรียกว่า “ใต้ถุน” และส่วนพื้นที่ ถูกจัดให้เป็นลานกว้างเพื่อกิจกรรมการละเล่น 7) เทคนิคแสง : การใช้สีเหลืองแดงวรรณะร้อน (Warm Tone) การใช้เงาและความมืดเพื่อสร้างบรรยากาศ 8) ลีลาการเคลื่อนไหว : แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยแสดงรูปแบบการละเล่นพื้นบ้าน ดังนี้ (1) ลอกเลียนแบบ เช่น กระโดดเชือก งูกินหาง ชีม้าส่งเมือง (2) ดัดแปลง ประยุกต์ เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร และ (3) สร้างสรรค์ เชื่อมโยงสัมพันธ์ เช่น ชักเย่อกระต่ายขาเดียว เป็นต้น จากการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบริบททางสังคมที่เกิดขึ้น และองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา คือ หลักการสร้างสรรค์และออกแบบของศิลปิน และรูปแบบนาฏยศิลป์ที่หลากหลายของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

ภาควิชา.....นาฏยศิลป์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....นาฏยศิลป์ไทย.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....2555.....

5486601135 : MAJOR THAI DANCE

KEYWORDS : DANCE / THAI CONTEMPORARY DANCE / FOLK PLAYS / INFLUENCE OF FOLK PLAYS / LAKONTHAI 2533, NARAPHONG CHARASSRI

JIRAWAT RATTANATEPBUNCHAKUL : THE INFLUENCE OF FOLK PLAYS IN THAI CONTEMPORARY DANCE "LAKONTHAI 2533". ADVISOR : VIJJUTA VUDADHITYA, Ph.D., 432 pp.

This thesis studies the traditional folk plays that influence the concepts, patterns, elements of the play, and the social contexts of the Thai Contemporary Dance "Lakon Thai 2533". The dance was designed and choreographed by Prof. Dr. Naraphong Charassri by doing dance qualitative researches. After that the data were analyzed and presented.

There are 2 levels of interpretation in Thai language communication: meanings and implications, which classified the elements of Thai traditional folk plays in Dance works. The elements are 1) Identity 2) Place 3) Equipments 4) Costume 5) Music 6) Rules or how to play 7) Style 8) Visual Arts 9) Art Elements. These elements have 2 influences on Dance. 1) The concept resulted into the form called "Dance and Theatre" 2) The elements of Thai folk plays in Dance works influenced the elements of Dance Performance, which are 1) Concepts and Themes: identity of folk plays. 2) Characters: "Lakon Thai" 3) Music and Sounds: Thai instruments played 4) Props: cloth and rope 5) Costumes: Thai traditional clothes 6) Scene and Stage: space under a Thai house 7) Light Techniques: warm tones and shadows 8) Movements: divided into 3 parts by showing forms of folk plays (1) Stereotype (2) Adaptation and Application (3) Invention and Association. From the study above, it demonstrates the social context that occurred. The new knowledge that was gained is the creative and design principles of the artist and varieties of dance forms of Prof. Dr. Naraphong Charassri.

Department : ..... Dance ..... Student's Signature *Jirawat Rattanatepbunchakul*
 Field of Study : ..... Thai Dance ..... Advisor's Signature *Vijjita Vudadhitya*
 Academic Year : ..... 2012 .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย "ละครไทย พ.ศ. 2533" ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งเป็นอย่างสูงที่ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ ดร.วิษุตา วุธาติตย์ และอาจารย์สถาพร สันทอง ให้ความอนุเคราะห์เมตตา คำปรึกษา ตลอดจนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ และคำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ท่านคุณครูบุญนาค ทรรทรานนท์ รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณทิพพา มาลา และคุณครูวันที ม่วงบุญ ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์กมล บุญเขต ครูที่เป็นผู้ให้ตลอดจนชุดเกลาสรรพวิชาทุกแขนงทั้งศาสตร์และศิลป์ และอาจารย์ ดร.พรรณราย เทียมทัน ครูท่านแรกที่สอนให้ผู้วิจัยได้รู้จักวิธีเก็บข้อมูลและการทำวิจัย ทั้งสองท่านเป็นต้นแบบพฤติกรรมปฏิบัติตนสำหรับผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ผู้สอนทุกรายวิชาตลอดหลักสูตร และขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโท สาขานาฏศิลป์ไทย ที่คอยเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษา

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสุรชัย รัตนเทพปัญญาคุณ คุณแม่กมลฉวีล สำแดงพันธ์ ผู้มีพระคุณสูงยิ่งที่ให้กำเนิดลูก คุณตาเข้ม และคุณยายประทุม ศรีทอง ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมสนับสนุนทุนทรัพย์ รวมถึงญาติพี่น้อง ที่ได้ให้ความรัก ความช่วยเหลือ และคอยเป็นกำลังใจอย่างดียิ่ง ตลอดระยะเวลาการศึกษา และการทำวิทยานิพนธ์ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความหมายมากกว่าข้อมูลทางวิชาการ

ขอขอบพระคุณเป็นเป็นพิเศษสำหรับคุณยุทธนา แซ่พั้ว และคุณอรอุมา สุจิตโกคากุล สำหรับมิตรภาพและกำลังใจจากกัลยาณมิตร ความเมตตาและกำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้ในที่สุด

คุณประโยชน์และกุศลทั้งปวงอันบังเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อมนอบนุชาพระคุณบุพการี คุณครูบาอาจารย์ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา อุทิศให้ดวงวิญญาณของคุณครูพรพิพล กลิ่นเกษร ครูผู้เป็นที่รักและเคารพยิ่งของศิษย์ และบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 แนวความคิดและความสำคัญของการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	8
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
1.6 นิยามศัพท์.....	18
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย.....	18
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
2.1 แนวทางในการศึกษาบริบททางสังคมสำหรับงานวิจัย.....	21
2.1.1 บริบททางสังคม "Context of Social".....	21
2.1.2 วิธีการศึกษาบริบททางสังคม.....	22
2.1.3 ที่มาของการวิธีศึกษาทางมานุษยวิทยา.....	24
2.1.4 ลักษณะกระบวนการที่นำมาใช้ในงานวิจัย.....	31
2.2 วัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านของไทย.....	32
2.2.1 ความหมาย ที่มา และความสำคัญของวัฒนธรรม.....	33
2.2.2 การเล่นพื้นบ้านของไทย.....	42

บทที่	หน้า
2.2.3 แนวทางในการศึกษาวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยที่ใช้ ในงานวิจัย	54
2.2.4 การละเล่นพื้นบ้านที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์การแสดง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”	62
2.3 นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย	82
2.3.1 นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary Dance)	82
2.3.2 องค์ประกอบนาฏยศิลป์ (Element of Dance)	97
2.3.3 หลักการสร้างสรรคงานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย	110
2.4 องค์ประกอบในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย	136
2.4.1 เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)	137
2.4.2 ตัวละคร (Character)	144
2.4.3 ดนตรี และเสียง (Music and Sound Effects)	147
2.4.4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties)	151
2.4.5 เครื่องแต่งกาย (Costume)	153
2.4.6 ฉากและเวที (Scene and Theatres)	15-
2.4.7 เทคนิคแสง (Light Plot)	160
2.4.8 การเคลื่อนไหวร่างกาย (Movement)	166
2.5 ข้อมูลชุดการแสดงที่ศึกษาสำหรับงานวิจัย	169
2.5.1 ประวัติความเป็นมาของการแสดงนาฏยศิลป์	169
2.5.2 ข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงานแสดง	171
2.5.3 ประวัติศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”	173
2.5.4 เกณฑ์มาตรฐานศิลปินเกณฑ์มาตรฐานของศิลปินต้นแบบ ทางนาฏยศิลป์	178

บทที่	หน้า	
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	182
3.1	วิธีที่ใช้ในการวิจัย.....	183
3.2	ขอบเขตของการวิจัย.....	184
3.2.1	ขอบเขตของเนื้อหา.....	184
3.2.2	ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง.....	184
3.2.3	ขอบเขตของระยะเวลา.....	192
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	193
3.3.1	ประเภทของเครื่องมือสำหรับงานวิจัย.....	193
3.3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	193
3.3.3	การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	195
3.4	การค้นคว้าและเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัย.....	196
3.4.1	กำหนดหัวข้อตามประเด็น.....	196
3.4.2	วิธีดำเนินการค้นคว้า สืบค้นข้อมูลภาคเอกสาร.....	197
3.4.3	วิธีดำเนินการค้นคว้า สืบค้นข้อมูลภาคสนาม.....	199
3.5	การจัดกระทำข้อมูลสำหรับงานวิจัย.....	204
3.6	การตรวจสอบข้อมูลสำหรับงานวิจัย.....	204
3.6.1	การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation).....	204
3.6.2	การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation).....	205
3.6.3	การดำเนินงานทางข้อมูลหลังจากตรวจสอบข้อมูล.....	205
3.7	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	206
3.7.1	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	206
3.7.2	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	208
3.8	นำเสนอข้อมูลสำหรับงานวิจัย.....	209
4	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	213
4.1	วิเคราะห์คุณลักษณะของการเล่นพื้นบ้านใน "ละครไทย พ.ศ. 2533".....	214
4.1.1	ทบทวนวรรณกรรม.....	214

บทที่	หน้า
4.1.2	วิเคราะห์คุณลักษณะของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้าน..... 216
4.1.3	ระดับของอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านที่ปรากฏอยู่ในการแสดง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"..... 217
4.1.4	วิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบในการแสดง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533"..... 219
4.2	วิเคราะห์แนวความคิดและรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน..... 225
4.2.1	วิเคราะห์แนวความคิดการสร้างสรรคการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่ได้รับจากอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้าน..... 225
4.2.2	วิเคราะห์รูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยมีอิทธิพลการละเล่นพื้นบ้านเข้ามาเกี่ยวข้อง..... 239
4.3	วิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจาก การละเล่นพื้นบ้าน..... 244
4.3.1	วิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรม (Subject)..... 245
4.3.2	วิเคราะห์ตัวละคร (Character)..... 252
4.3.3	วิเคราะห์ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects)..... 265
4.3.4	วิเคราะห์อุปกรณ์ประกอบการแสดง (Properties)..... 268
4.3.5	วิเคราะห์เครื่องแต่งกาย (Costume)..... 269
4.3.6	วิเคราะห์ฉากและเวที (Scene and Theatres)..... 271
4.3.7	วิเคราะห์วิเคราะห์เทคนิคแสง (Light Plot)..... 272
4.3.8	วิเคราะห์ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement)..... 274
5	สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ..... 350
5.1	สรุปผลการวิจัย..... 351
5.1.1	แนวความคิดและรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน..... 353

บทที่	หน้า
5.1.2 องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน.....	355
5.1.3 อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย กับบริบททางสังคมไทย.....	358
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	365
5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	365
5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ.....	365
5.2.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยปฏิบัติการ.....	365
รายการอ้างอิง.....	367
ภาคผนวก.....	385
ภาคผนวก ก เครื่องมือสำหรับงานวิจัย.....	386
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญสำหรับตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	419
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	432

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงปัจจัยของลักษณะภูมิศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อลักษณะของพฤติกรรมในบริบททางสังคมชาวใต้.....	50
2 แสดงปัจจัยของลักษณะภูมิศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อลักษณะของพฤติกรรมในบริบททางสังคมชาวเหนือ.....	51
3 แสดงปัจจัยของลักษณะภูมิศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อลักษณะของพฤติกรรมในบริบททางสังคมชาวอีสาน.....	52
4 แสดงปัจจัยของลักษณะภูมิศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อลักษณะของพฤติกรรมในบริบททางสังคมชาวภาคกลาง.....	54
5 แสดงการละเล่นพื้นบ้านที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533".....	63
6 แสดงลักษณะการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary Dance) ที่พบในประเทศไทย.....	91
7 แสดงการจัดกลุ่มและหมวดหมู่ศิลปะร่วมสมัยโดยสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.....	96
8 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของสี่ทางทิศตะ	128
9 แสดงหลักการวิเคราะห์อิทธิพลของสี่เชิงสัญลักษณ์	129
10 แสดงหลักการวิเคราะห์สี่ที่มีอิทธิพลต่อฉากและแสง สำหรับงานนาฏศิลป์	130
11 แสดงหลักการวิเคราะห์สี่ที่มีอิทธิพลต่อตัวละคร สำหรับงานนาฏศิลป์	131
12 แสดงการอธิบายการเคลื่อนไหวในอวกาศกับกิริยาต่าง ๆ เชิงสัญลักษณ์	133
13 แสดงส่วนประกอบของบทละคร (Play Script).....	139
14 ระดับความสามารถในการมองเห็น (Seeing).....	152
15 รายละเอียดของศิลปินทางนาฏศิลป์รุ่นใหม่ที่ร่วมแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533".....	170

ตารางที่	หน้า
16 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบ นาฏศิลป์สำหรับงานวิจัย.....	197
17 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านนาฏศิลป์ และการละเล่นพื้นบ้าน สำหรับงานวิจัย.....	198
18 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านศิลปวัฒนธรรม และบริบททางสังคมสำหรับ งานวิจัย.....	201
19 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการยกย่องศิลปิน และการสร้างเกณฑ์ ยกย่องศิลปินทางนาฏศิลป์สำหรับงานวิจัย.....	202
20 แสดงขอบเขตของระยะเวลาในการปฏิบัติการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของ การละเล่นพื้นบ้านในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย “ละครไทย พ.ศ. 2533”.....	203
21 แสดงเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเรื่อง อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้าน ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย “ละครไทย พ.ศ. 2533”.....	205
22 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทย.....	236
24 แสดงวิธีการแปลความหมายตามความเข้าใจนาฏศิลป์ (Comprehension from Dances and Performing Arts).....	239
25 แสดงการวิเคราะห์หลักการสร้างสรรค์และออกแบบนาฏศิลป์ (Choreography) ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี.....	241
26 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบ ในนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ระดับ “ลอกเลียนแบบ” (Stereotypy).....	220
27 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบ ในนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ระดับ “ดัดแปลง ประยุกต์ใช้” (Adaptation and Application).....	248
28 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่พบ ในนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533” ระดับ “สร้างสรรค์ เชื่อมโยงสัมพันธ์” (Invention and Association).....	224

ตารางที่

หน้า

29	แสดงเนื้อหาวรรณกรรม (Subject) การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533".....	269
30	แสดงการวิเคราะห์หัตถิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 1 เนื้อหาวรรณกรรม (Subject).....	279
31	แสดงการวิเคราะห์ประเภทตัวละครแนวการนำเสนอการแสดง (Style) นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" ตามแนวความคิดของศิลปินผู้สร้างสรรค์.....	284
32	แสดงการวิเคราะห์หัตถิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 2 คือ ตัวละคร (Character).....	290
33	แสดงการวิเคราะห์หัตถิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 3 ดนตรีและเสียง (Music and Sound Effects).....	294
34	แสดงการวิเคราะห์หัตถิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 4 "อุปกรณ์ประกอบการแสดง" (Properties).....	308
35	แสดงการวิเคราะห์หัตถิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 5 คือ เครื่องแต่งกาย (Costume).....	315
36	แสดงการวิเคราะห์หัตถิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 6 คือ ฉากและเวที (Scene and Theatres).....	325
37	แสดงการวิเคราะห์หัตถิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 7 คือ เทคนิคแสง (Light Plot).....	332

ตารางที่	หน้า
38 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านในองค์ประกอบของการแสดง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" องค์ประกอบที่ 8 คือ ลีลา การเคลื่อนไหว (Movement).....	241
39 แสดงการวิเคราะห์สรุปอิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านที่มีต่อการแสดง นาฏยศิลป์ร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533".....	246
40 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด ละครไทย พ.ศ. 2533 ที่ได้รับอิทธิพลจากการละเล่นพื้นบ้าน.....	355
41 แสดงการวิเคราะห์สรุปปัจจัยของการละเล่นพื้นบ้านที่มีอิทธิพลต่อ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533".....	360

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 การละเล่นพื้นเมือง การละเล่นหกคะเมน ลอดบ่วง และโยนมีด.....	45
2 การละเล่นของเด็กไทย ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทย.....	89
3 สีเบื้องต้นและสีที่เกิดจากการผสมของสีแท้.....	132
4 วงจรสีธรรมชาติ 12 สี.....	133
5 แสดงขั้นตอนของการวิเคราะห์โครงเรื่องจากเนื้อหาวรรณกรรม.....	211
6 แสดงกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัย.....	228
7 การละเล่นพื้นบ้านชุด "กระโดดเชือก".....	245
8 การละเล่นพื้นบ้านชุด "ขี่ม้าส่งเมือง".....	246
9 การละเล่นพื้นบ้านชุด "งูกลิ้นหาง".....	247
10 แสดงลักษณะตัวละครในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด "ละครไทย พ.ศ. 2533" โดย ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์.....	285
11 การใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง (รวม).....	295
12 ขายของเล่นตามงานวัด.....	299
13 แสดงลักษณะของอุปกรณ์ประกอบการแสดง (สาแทรกหาบ 1).....	300
14 แสดงลักษณะของอุปกรณ์ประกอบการแสดง (สาแทรกหาบ 2).....	301
15 แสดงลักษณะของอุปกรณ์ประกอบการแสดง (สาแทรกหาบ 3).....	303
16 แสดงอุปกรณ์ประกอบการแสดง (ตุ๊กตาน้ำตาลปั้น).....	304
17 ของเล่นเด็กไทย.....	305
18 ของเล่นเด็กไทย "จิ้งจัน".....	305
19 ของเล่นเด็กไทย "ป๋องแป๋ง".....	317
20 การแต่งกายของชาวไทย 1.....	318
21 การแต่งกายของชาวไทย 2.....	319
22 ลักษณะแสดงความเป็นพื้นบ้านของสตรีไทย (ตัดดอกไม้).....	320

ภาพที่	หน้า
23 แสดงสีของเครื่องแต่งกายตัวละคร แสดงความรู้สึกโบราณ หรือสื่อให้เห็นถึงผู้สูงอายุ.....	321
24 แสดงลักษณะของการห่มสไบสองชาย	328
25 ลักษณะพื้นบ้านยกสูง ตามวิถีชีวิตของชาวไทย	328
26 ฉากหลัง ลักษณะของบันไดทางขึ้น	335
27 แสงสว่างบรรยากาศให้เป็นปัจจุบัน	335
28 แสงสว่างบรรยากาศแบบโบราณ	336
29 สีต่าง ๆ ที่ได้จากการผสมของแม่สี	336
30 ชาวบ้านช่วยกันเย็บกรวยชนิดต่าง ๆ	344
31 กระบวนท่าเชิดฉิ่ง ศุภลักษณ์ (ใช้ปลายเท้า)	345

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แสดงโครงสร้างของศัพท์ คำว่า “มานุษยวิทยา”	24
2 แสดงสาขาและแขนงการศึกษาวิชามานุษยวิทยา	26
3 แสดงแผนภาพการเกิดวัฒนธรรมของสังคมสมัยใหม่	29
4 แสดงกระบวนการทางวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง	30
5 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์	30
6 แสดงที่มาของคำว่า “วัฒนธรรม”	33
7 แสดงรูปแบบของวัฒนธรรม	36
8 แสดงรูปศัพท์ “นาฏย”	79
9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของละคร	99
10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการจัดการแสดงละคร	104
11 แสดงองค์ประกอบสำหรับการแสดงทางนาฏยศิลป์ร่วมสมัย	109
12 แสดงองค์ประกอบของความคิดสร้าง (Reative Thinking)	113
13 แสดงการรับรู้ของมนุษย์ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5	119
14 แสดงที่มาของแรงบันดาลใจ (Inspiration)	252
15 แสดงแนวความคิด (Imagingtion) ของศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”	258
16 แสดงรูปแบบนาฏยศิลป์ (Form) ของศิลปินผู้สร้างสรรค์และออกแบบ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”	260
17 แสดงรูปแบบนาฏยศิลป์ (Form) ชุด “ละครไทยพ.ศ. 2533”	261
18 แสดงแนวการนำเสนอ (Style) นาฏยศิลป์ ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”	263
19 แสดงประเด็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ 1 เนื้อหาวรรณกรรม (Subject) ในการแสดงนาฏยศิลป์ ชุด “ละครไทย พ.ศ. 2533”	269

แผนภาพที่	หน้า
20 แสดงอิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านผ่านเทคนิคแสง ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด "ละครไทย พ.ศ.2533".....	279
21 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจาก องค์ประกอบที่ 3 "ดนตรีและเสียง" (Music and Sound Effects)	292
22 แสดงการวิเคราะห์รูปลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจาก องค์ประกอบที่ 4 "อุปกรณ์ประกอบการแสดง" (Properties).....	307
23 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจาก องค์ประกอบที่ 5 "เครื่องแต่งกาย" (Costume).....	314
24 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจาก องค์ประกอบที่ 6 "ฉากและเวที" (Scene and Theatres).....	324
25 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจาก องค์ประกอบที่ 7 "เทคนิคแสง" (Light Plot).....	331
26 แสดงอิทธิพลของการละเล่นพื้นบ้านผ่านเทคนิคแสงในการแสดง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด "ละครไทย พ.ศ.2533".....	335
28 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านที่สะท้อนออกมาจาก องค์ประกอบที่ 8 "การเคลื่อนไหว" (Movement).....	340
29 แสดงแนวความคิดจินตนาการสร้างสรรค์ (Imagination).....	351